

Kieltolauseen partitiivisubjektin semantiikkaa

0. Johdanto

Suomen kielen eksistentiaalilauseen tyypillisinä piirteinä mainitaan yleensä partitiivisubjektin esiintymismahdollisuus, käännteinen sanajärjestys sekä subjektin ja verbin inkongruenssi. Lausetyypin erikoispiirteisiin kuuluu se, että ns. partitiivisubjektin käyttöehdot ovat myöntölauseessa ja kieltolauseessa erilaiset. Myöntölauseessa partitiivisubjekti rajoittuu yksikön ainesanoihin (*Kannussa on kahvia*) ja monikkomuotoihin (*Pihalla on lapsia*), ja sen tarkoite nähdään määrältään rajaamattomana eli avokvantifioituna massana (ks. esim. Itkonen 1975, Larjavaara 1988). Tällainen massa voi muodostua joko homogeeniseksi käsitetystä aineesta (yksikkömuotoisen ainesanan tarkoite) tai erilisistä komponenteista (monikkomuodon tarkoite). Subjektin tarkoitteen oma laatu ei suoraan määrää sijanvalintaa, sillä esimerkiksi ainesana voi esiintyä nominatiivissa ilmaistessaan jonkinlaista sulkeista kvantiteettia (*Kulhossa on mämmiä ~ mämmi*), ja toisaalta ns. jaottoman sanan merkitseminen partitiivilla voi muuntaa sen tulkinnan ainesanan kaltaiseksi (*Padassa on kanaa ~ kana*). Ratkaisevaa on siis aina se, millaisen kvantiteettitulkinnan puhuja haluaa tarkoitteesta antaa. Monikossa valinnanvapaus on vielä suurempi, sillä useista yksilöistä koostuva paljous voidaan hahmottaa kvantiteetiltaan joko epämääräiseksi (*Pihalla seisoo poikia*) tai määräiseksi (*Pihalla seisovat pojat*). Viimeisen esimerkin edustamaa tyyppiä ei tosin ole yleensä luokiteltu eksistentiaalilauseeksi, vaikka eksistentiaalilauseisiin sitä yhdistää sanajärjestys: lokaalinen ilmaus on alussa ja remaattinen subjekti loppupuolella. Eksistentiaalilauseiden kategorian sisällä sulkeista kvantiteettia edustava monikko esiintyy inkongruentissa tyyppissä *Säkissä on saappaat ~ Kissalle syntyi poikaset ~ Koivuun puhkesi lehdet*. Kongruenssi kuitenkin osoittautuu ongelmalliseksi eksistentiaalilauseiden kriteeriksi, sillä monikon nominatiivin yhteydessä esiintyvä inkongruenssi näyttää koskevan lähinnä nykysuomen yleis-

kielen, ei murteiden tai vanhan kirjasuomen eksistentiaalilauseita; samaten sukukielissä kongruentit eksistentiaalilauseet ovat aivan tyyppillisiä (ks. Inaba 1996, 39 ja 92–94).

Kielteisissä eksistentiaalilauseissa partitiivin käyttöä ei yleisen käsityksen mukaan ratkaise subjektin merkitys vaan eksistentiaalilauseetta kokonaiskonstruktiona koskeva syntaktinen sääntö, jonka mukaan kielteisen eksistentiaalilauseen subjekti merkitään aina partitiivilla (ks. esim. Hakanen 1972; 1978, 49). Poikkeuksena säännöstä on nominatiivin säilyttävä tyyppi *Naulassa ei ole avain*, jota on toisinaan pidetty eksistentiaalisenä; tosin jo 1950-luvulla Ikola (1955, 324) totesi tästä esimerkistä, että ”lause edellyttää avaimen olemassaoloa eikä siis ole eksistentiaalinen”. Myöskään diskurssifunktion kannalta tyyppi ei Vilkun (1992, 88) mukaan ole eksistentiaalilauseiden kaltainen vaan rinnastuu pikemminkin muihin verbinjälkeisen, tarkoitteeltaan uuden subjektin sisältäviin ns. normaalilauseiden (tästä termistä ks. Hakanen 1972) variantteihin (esim. *Pihalla seisovat ~ eivät seisoneet naapurin tytöt*; *Liiterissä hakkasi ~ ei hakannut isäntä halkoja*).

Yleisen käsityksen mukaan kielteisen eksistentiaalilauseen subjektin partitiivimerkintä ei siis heijasta ensisijaisesti tarkoitteen kvantiteettia vaan lausenegaatiota (Hakane 1978, 65; Vähämäki 1984, 409). Lauseet *Kulhossa ei ole määmiä* ja *Padassa ei ole kanaa* voivat siten kieltää yhtä hyvin edellä mainittujen esimerkkien nominatiivi- kuin partitiivimuotoisetkin versiot (ks. myös Ikola 1956, 338). Kyse on paljolti samantyyppisestä ilmiöstä kuin transitivilauseen objektin merkinnässä: siinä missä myöntölauseen partitiiviobjekti ilmaisee joko tarkoitteensa avoimen kvantiteetin (*Pekka näki mansikoita*) tai lauseen rajaamattoman aspektin (*Pekka rakensi taloa*), kieltölauseen partitiiviobjekti ei anna suoraa tietoa näistä piirteistä vaan ilmentää ennen kaikkea objektikonstituentin kiellonalaisuutta (partitiiviobjektin historiasta ks. Larjavaara 1991).

Kirjoituksessani tarkastelen lähemmin kieltölauseen partitiivisubjektin tehtäviä etsimällä sellaisia semanttisia tekijöitä, jotka asettavat lisärajoituksia partitiivisubjektin käyttöalalle. Kiinnitän huomiota mm. verbinvalintaan (*Jäällä ei ollut ~ ?ulvonut sutta*), subjektin lukuun (*Torilla ei riehu humalaisia ~ ?humalaista*) ja adverbiaalinen tyyppiin (*?Tuvassa ~ Tupaani ei juossut pikkupoika*) partitiivisubjektin hyväksyttävyyteen vaikuttavina tekijöinä. Tarkastelun tulos on sopusoinnussa sen jo Siron (1960) mainitseman periaatteen kanssa, että eksistentiaalilauseen eri kriteerit (sanajärjestys, inkongruenssi, myöntölauseen partitiivisubjekti, kieltölauseen partitiivisubjekti) rajaavat kategorian jossain määrin eri tavalla: väljimmät rajat asettaa sanajärjestys, tiukemmat rajat taas mahdollisuus käyttää kieltölauseen partitiivisubjektia nimenomaan myöntölauseen nominatiivin vastineena.

1. Kiellon vai kvantiteetin partitiivi?

Seuraavat esimerkit havainnollistavat partitiivisubjektin käyttöä tyypillisissä, klassisen määritelmän mukaisissa eksistentiaalilauseissa. Myöntölauseissa 1–3 valinnan nominatiivin ja partitiivin välillä määrää subjektin tarkoitteen kvantiteettia koskeva tulkinta, kieltolauseissa 1'–3' sijana on aina partitiivi.

- (1) Huoneessa on kaappikello (sulkeinen kvantiteetti: nominatiivi)
- (2) Huoneessa on pöytä (avoin kvantiteetti: partitiivi)
- (3) Huoneessa on kaappikelloja (avoin kvantiteetti: partitiivi)
- (1') Huoneessa ei ole kaappikelloa (kielto, sulkeinen kvantiteetti: partitiivi).
- (2') Huoneessa ei ole pöytä (kielto, avoin kvantiteetti: partitiivi).
- (3') Huoneessa ei ole kaappikelloja (kielto, avoin kvantiteetti: partitiivi)

Esimerkeistä näkyy, miten kiellon vaikutus subjektin sijan määrääjänä ylittää kvantiteetin vaikutuksen: kiellon yhteydessä myös sulkeisen kvantiteetin ilmaus 1' sallii partitiivin. Penttilä (1956a) tosin katsoi myös kieltolauseen subjektin partitiivimerkinnän ilmentävän aina tarkoitteensa jaollisuutta, mutta Ikolan (1957) esittämän kritiikin jälkeen fennistiikan kanta vakiintui sellaiseksi, ettei subjektin jaollisuus ole kielteisessä eksistentiaalilauseessa partitiivimerkinnän ehto. Ilmeistä onkin, ettei Penttilän näkemys sovellu niihin tapauksiin, joissa kieltolauseen partitiivi vastaa myöntölauseen nominatiivia (esimerkki 1'); niissä ei ole puhe tarkoitteen tai kategorian osista vaan jaottomista yksilöistä, vaikkakin normaalisti epäspesifisessä mielessä. Toisaalta kaikkien kieltolauseissa esiintyvien partitiivisubjektien luokittaminen ”kiellon partitiiveiksi” olisi asioiden yksinkertaistamista niissä tapauksissa, joissa vastaava myöntölausekin merkitsee subjektin partitiivilla (2' ja 3'). Näissä tapauksissa kielto ei varsinaisesti aiheuta partitiivimerkintää. Vilkuna (1996, 114) katsoo, että kiellon vaikutus on havaittavissa vain jaottomista NP:istä; jaollinen voi aina olla kiellon yhteydessä partitiivissa aivan itsenäisistä syistä.

Myöntölauseen partitiivia vastaavien kieltolauseen partitiivien luonnehtimista kiellon partitiiveiksi puoltaa toisaalta lauseiden merkitys. Semanttiselta kannalta kielteinen eksistentiaalilause eroaa normaalilauseesta siinä, että partitiivisubjekti joutuu kiellon alaan ja sen tarkoitteen oleminen jossain lokaliteetissa kielletään (ks. esim. Vähämäki 1984, 39; Vilkuna 1992, 53–54). Eksistentiaalilauseessa näkökulma samalla rajoittuu lokaliteettiin, sillä lause ei synnytä normaalilauseen tavoin implikaatiota siitä, että subjektin tarkoite (mikäli sillä sellainen on; näinhän on vain jos subjekti on referenssiltään spesifinen) olisi muualla (Ikola 1955, 322). Mielenkiintoista on, että edes lauseenalkuinen asema ei pelasta partitiivisubjektia kiellon alaan joutumiselta. Tästä on esimerkkinä Sadeniemen (1955, 13) mainitsema lause 4.

- (4) Sukulaisiani ei asu Haminassa.

Kuten Sadeniemi huomauttaa, lause 4 ei voi saada tulkintaa 'jotkut ~ eräät ~ osa sukulaisistani ei(vät) asu Haminassa'. Tällainen tulkinta jättäisi partitiivisubjektin ilmaisevan epämääräisen paljouden kiellon alan ulkopuolelle. Lause 4 voidaan ymmärtää ainoastaan niin, että kiello koskee kaikkien puhujan sukulaisten asumista Haminassa eikä sano mitään siitä, asuuko sukulaisia muualla. Näkökulma rajataan puheena olevaan lokaliteettiin; eksistentiaalilause ei ylipäänsäkään kiinnitä huomiota adverbiaalinen esittelemän lokaliteetin ulkopuoliseen maailmaan eikä myöskään implikoi subjektin tarkoitteella olevan suhteita ulkomaailman kanssa (ks. myös Huumo 1996a).

Kieltolauseen monikkomuotoinen partitiivisubjekti hahmottuu siis tässä suhteessa yksikkömuotoisen, myöntölauseen nominatiivia vastaavan partitiivin tavoin kiellonalaiseksi. Sadeniemen (1955, 13) mukaan tämä tyyppi olisi toiminut siltana partitiivimerkinnän leviessä kielteisessä eksistentiaalilauseessa myös jaotontarkoitteisiin subjekteihin. Toisaalta Inaba (1996, 143) toteaa kiellon partitiivin olevan sukukielissä käyttöalaltaan paljasta avokvantifioivaa partitiivia laajempi; tämä seikka voisi viitata niiden päinvastaiseen ikäjärjestykseen. Itkonen (1982, 433) taas katsoo, että kiellon ja kvantiteetin ilmaisutehtävät kulkevat tällaisissa tapauksissa ikään kuin yhdessä: partitiivi jättää kvantiteetin avoimeksi, ja kiellonalaisena avoin kvantiteetti samastuu nolnaan. Myös kiellonalaisena tällaisella partitiivilla siis olisi kvantifioiva tehtävä (Itkonen näkemyksen kritiikkinä ks. Larjavaara 1991, 398). Kieltolauseessa esiintyvän monikon partitiivin tulkinta on siis sittenkin erilainen kuin myöntölauseen nominatiivia vastaavaan yksikön partitiivin tulkinta. Jälkimmäinen ilmentää ennen kaikkea subjektin kiellonalaisuutta eikä kvantifikaatiota sekä puhuu lisäksi aina yksilöstä vaikkakin yleensä epäspesifisessä mielessä.

Substantiivien semanttinen jako jaollisiin ja jaottomiin (ja siten avo- ja sulkeiskvantifioitaviin) on tunnetusti jatkumonluonteinen, ja monia substantiiveja voidaan käyttää kummalla tavalla hyvänsä. Myönteisessä eksistentiaalilauseessa nämä voivat esiintyä niin nominatiivissa kuin partitiivissakin ilmaistessaan vaihtoehtoisesti avointa tai sulkeista kvantiteettia (5–6), mutta kiellettyä käytetään aina partitiivia. Tästä syystä lause 7 voi toimia yhtä hyvin lauseen 5 kuin lauseen 6 kieltona (vrt. Itkonen 1974, 184–185).

- (5) Pöydällä on juusto.
- (6) Pöydällä on juustoa.
- (7) Pöydällä ei ole juustoa.

Vastaava tilanne esiintyy monikkomuotoisen nominatiivisubjektin sisältävässä eksistentiaalilauseessa silloin, kun subjekti on *plurale tantum*-ilmaus tai viittaa muuten sulkeiskvantifioituun ryhmään. Tällöin subjektin sijana on nominatiivi (8 ja 11), sillä partitiivimerkintä ilmentäisi avointa kvantifikaatiota (9 ja 12).

- (8) Säkissä on saappaat.
- (9) Säkissä on saappaita.

- (10) Säkissä ei ole saappaita.
 (11) Puussa on vihreät lehdet.
 (12) Puussa on vihreitä lehtiä.
 (13) Puussa ei ole vihreitä lehtiä.

Lauseissa 8 ja 11 nominatiivi saa merkityksen 'saapaspari' tai 'puun lehdistö', kun taas lauseissa 9 ja 12 partitiivi ilmaisee saappaiden tai lehtien epämääräistä määrää. Vastaavien kieltolauseiden 10 ja 13 partitiivi ei paljasta, kummanlaisesta kvantifikaatiosta on kysymys, sillä se voi olla yhtä hyvin puhdas kiellon partitiivi (kieltäessään lauseita 8 tai 11) kuin kiellon ja kvantiteetin partitiivin sulautuma (kieltäessään lauseita 9 ja 12). Kvantiteetin kannalta kaksitulkittaisissa tapauksissa kiello siis häivyttää sellaista informaatiota, joka vastaavasta myöntölauseesta olisi saatavissa; samanlainen tilanne vallitsee myös objektin sijamerkinässä (ks. Itkonen 1974, 185).

2. Kielteisen eksistentiaalilauseen verbirajoitus

Edellä käsittelemäni esimerkit ilmentävät subjektin sijanvaihtelua tyyppillisissä eksistentiaalilauseissa, joissa predikaattina on – eksistentiaalilauseen kannalta ihanteellisesti – merkitykseltään väritön *olla*-verbi. Nimenomaan näissä prototyypisissä eksistentiaalilauseissa kiellon partitiivin käyttö näyttääkin systemaattiselta ja tukee yleissääntöä, jonka mukaan kielteisen eksistentiaalilauseen subjekti merkitään aina partitiivilla. Säännön kannalta ongelmallisia ovat lauseet, joiden verbi on eksistentiaalisuuden kannalta ”vähemmän tyyppinen”. Niissä etenkin puhdasta kiellonalaisuutta ilmentävä, siis myöntölauseen nominatiivia vastaava paljas (kvantifioimaton) partitiivisubjekti ei aina vaikuta luontevalta (14–16').

- (14) Jäällä ulvoo susi.
 (14') ? Jäällä ei ulvo sutta.
 (15) Rappukäytävässä hoilaa humalainen.
 (15') ? Rappukäytävässä ei hoilaa humalaista.
 (16) Pihalla telmii lapsi.
 (16') ? Pihalla ei telmi lasta.

Myöntölauseet 14, 15 ja 16 täyttävät eksistentiaalilauseen muotokriteerin, jollaisena yksikkömuotoisen nominatiivisubjektin sisältävässä lauseessa on vain sanajärjestys, ja ovat luennaltaan neutraalien eksistentiaalilauseiden kaltaisia. Koska kuitenkin verbinjälkeisen subjektin sisältäviä sanajärjestysvariantteja esiintyy myös ”epäeksistentiaalisimmasta” lausetyypistä eli transitiivilauseesta (*Pihalla hakkasi mies halkoja*), ei sanajärjestyksen käyttäminen lausetyypin ainoana kriteerinä ole ongelmatonta (vrt. Karlsson 1978; Hakulinen ja Karlsson 1979, 95–96; Vilkuna 1989, 187–191). Vahvempi myöntölauseiden 14–

16 eksistentiaalisuutta puoltava tekijä onkin se morfosyntaktinen seikka, että nämä lauseet sallisivat monikollisina partitiivisubjektin (*Jäällä ulvoo susia ~ Rappukäytävässä hoilaa humalaisia ~ Pihalla telmii lapsia*).

Eksistentiaalilauseen kategorian yhtenäisyyden kannalta ongelmallista on, ettei lauseiden 14–16 kieltäminen yksikkömuotoista partitiivisubjektia käyttäen tunnu luontevalta, ainakaan ellei niille kuvitella aivan erikoista kontekstia, jossa subjektin tarkoitteen olemassaolon lisäksi verbin ilmaisema toiminta on vahvasti implikoitu (esim. *Talviöisin järven ohi kulkiessani olin usein kuullut jäältä suden ulvontaa. Tänä yönä oli kuitenkin hiljaista: jäällä ei ulvonut suttu*). Kiellon funktion kannalta tällaisissa konteksteissa on mielenkiintoista se, ettei kiellon niissä tarvitse kumota kahta erillistä seikkaa, suden olemassaoloa ja sen ulvomista, koska yhden kumoutuminen kumoaa kontekstin perusteella toisenkin. Yleensäkin kiellon alaan pyrkii lauseessa sijoittumaan vain yksi informaatiokokonaisuus, ja kieltä pyrkii siksi kompleksisessa lauseessa rajoittumaan johonkin osaan (ns. konstituenttikielto; esim. *Heikki ei syönyt > Heikki ei syönyt kalaa > Heikki ei syönyt kalaa maanantaina > Maanantaina Heikki ei syönyt kalaa Kallun kuppilassa* jne).

Partitiivisubjektisen kieltovastineen sijaan esimerkit 14–16, kuten verbinjälkeisen nominatiivisubjektin sisältävät lauseet yleensäkin, voivat tunnetusti saada myös nominatiivimerkinnän säilyttävän kieltovastineen: *Jäällä ei ulvonut susi (vaan pilaileva naapurin poika) ~ Rappukäytävässä ei hoilannut humalainen (vaan talonmies) ~ Pihalla ei telminyt lapsi (vaan koira)*. Tällainen kieltovastine implikoi, että verbin kuvaama tilanne kyllä esiintyi adverbiaalinen esittelemässä lokaliteetissa, mutta toiminnan suoritti jokin muu kuin subjektin tarkoittama olio. Kiellon alassa on siis pelkkä subjekti (ks. Hakanen 1978, 55). Tämä kieltotyyppi, jonka käyttöala partitiivisubjektisen kiellon vaihtoehtona ulottuu prototyyppisimpiinkin nominatiivisubjektisiin ”eksistentiaalilauseisiin” (klassisena esimerkkinä on *Naulassa ei ole avain*), on kuitenkin poikkeuksellinen sikäli, että se edellyttää subjektille vahvaa kontrastiivista luentaa. Tyyppi ei siis edusta vastaavan myöntölauseen neutraalia kieltoa, mikä osaltaan tukee Vilkun (1992, 88) ajatusta sen sulkemisesta eksistentiaalilauseiden kategorian ulkopuolelle; tämä tietysti yhtenäistäisi kielteisten eksistentiaalilauseiden kategoriaa. Vastaavissa myöntölauseissa 14, 15 ja 16 korosteinen luenta on myös mahdollinen muttei välttämätön. Lauseiden neutraalia, ”eksistentiaalista” luentaa vastaava kieltä tuntuisi vaativan partitiivisubjektia, jonka käytön tekee kuitenkin epäluontevaksi lauseissa esiintyvä verbi. Sama ilmiö koskee muidenkin yksikön nominatiivissa esiintyvien verbinjälkeisten subjektien kieltoa (17–18).

- (17) Pihalla hakkasi mies halkoja.
 (18) Pihalla ei hakannut mies (~ *miestä) halkoja.

Lause 17 on verbinjälkeisen subjektin sisältävä transitiivilause, jonka tehtä-

vänä on subjektin tarkoitteen toiminnan ilmaisemisen lisäksi (ja hyvin eksistentiaalilauseen tapaisesti) esitellä subjektin tarkoite uutena elementtinä adverbiaalilauseen ilmaisemaan lokaliteettiin. Yleisesti ottaen muidenkin kuin eksistentiaalilauseiden verbinjälkeinen subjekti tulkitaankin tarkoitteeltaan ainakin jossain mielessä uudeksi (Vilkuna 1989, 149). Mitään kontrastiivista fokusointia tai painotusta lause 17 ei kuitenkaan välttämättä vaadi, toisin kuin sen kieltovastine 18, jossa partitiivisubjekti ei nyt tulisi lainkaan kysymyksen. Myöskään myönteinen monikkoversio ei nyt salli partitiivisubjektia (19; vrt. *Jäällä ulvoi susia*).

- (19) *Pihalla hakkasi miehiä halkoja.

Näyttää siis siltä, että verbinjälkeisen nominatiivisubjektin sisältäviä lauseita koskee sama kieltoon liittyvä ongelma riippumatta siitä, ovatko ne klassisen luokitelman mukaisia eksistentiaalilauseita vai uusitarkoitteisen subjektin sisältäviä normaalilauseita: nominatiivimuodon säilyttävä kieltovastine vaatii aivan erikoista luentaa, partitiivinen kieltovastine taas on käytettävissä vain pienessä osassa eksistentiaalilauseiksi luokituttavia tapauksia. Ongelma siis liittyy yleisemminkin negaation merkitsemiseen eikä riipu verbinjälkeisen subjektin sisältävän lauseen edustamasta lausetyypistä.

Mielenkiintoista on, että monikossa verbiin liittyvät hyväksyttävyyserot eksistentiaalisten kielto- ja myöntölauseiden välillä eivät vaikuta yhtä jyrkiltä (20–22'). Samoin on yksikössä, mikäli subjektia määrittää erillinen kvanttori.

- (20) Jäällä ulvoo susia.
 (20') (?) Jäällä ei ulvo susia (~ yhtään sutta).
 (21) Rappukäytävässä hoilaa humalaisia.
 (21') (?) Rappukäytävässä ei hoilaa humalaisia (~ yhtään ~ ketään ~ ainoatakaan humalaista).
 (22) Pihalla telmii lapsia.
 (22') Pihalla ei telmi lapsia (~ yhtään lasta).

Monikkomuotoisen partitiivisubjektinsa perusteella myöntölauseet 20, 21 ja 22 luokituvat kiistatta klassisen määritelmän mukaisiksi eksistentiaalilauseiksi. Lauseiden partitiivisubjektisten kieltovastineiden luontevuus voi jonkin verran vaihdella, mutta kieltolauseen partitiivin käyttöalue on näissä tapauksissa joka tapauksessa laajempi kuin yksiköllisissä, myöntölauseen nominatiivisubjektia vastaavissa esimerkeissä 14'–16'.

Fennistiikassa kielteiseen eksistentiaalilauseeseen sopivien verbien ryhmän suppeuteen ovat kiinnittäneet huomiota esim. Airila (1924), Penttilä (1956a) ja Ikola (1964). Itkonen (1974, 192–193, 197) asetti ilmiön laajempaan kehykseen todetessaan, että suunnilleen samanlainen verbirajoitus koskee inkongruentteja, monikon nominatiivimuotoisen subjektin sisältäviä eksistentiaalilauseita (tyyppi *Säkissä on saappaat*; vrt. Itkosen mukaan käymät-

tömiin esimerkkeihin *?Tuossa pöydässä istuu päivällisvieraat, ?Sellistä karkasi eilen vangit*). Viimeksi ilmiötä lienee käsitellyt Vilkuna (1992, 88–89), joka tarjoaa sille funktionaalisen selityksen: ”on kysymys siitä, mitä yleensä kannattaa sanoa jostakin mitä ei edes ole”. Olisi toisin sanoen epätaloudellista käyttää informaatioarvoltaan suurta verbiä kielteisessä eksistentiaalilauseessa, joka kieltää jo itse subjektin tarkoitteen olemassaolonkin ja samalla automaattisesti tarkoitteen osallistumisen mihin hyvänsä tapahtumaan. Selitys kaippaa kuitenkin täsmennystä, sillä kuten edellä käsitellyt esimerkit osoittivat, eksistentiaalilauseissa esiintyy eroja verbien hyväksyttävyydessä paitsi kiello- ja myöntölauseiden välillä myös yksikön ja monikon välillä. Miksi siis olisi mahdollista antaa verbillä täsmällisempää informaatiota olemattomasta yksilöjoukosta kuin olemattomasta yksilöstä?

Ehkä osin juuri yksikön ja monikon välisten hyväksyttävyyserojen takia fennistiikassa on esitetty toisistaan selvästi poikkeavia kantoja siitä, millaiset verbit tulevat kyseeseen kielteisessä eksistentiaalilauseessa. Setälän (1884) ja Airilan (1924) esittämiä tiukkoja rajoituksia vastaan argumentoiva Penttilä (1956a, 38–39) toteaa verbirajoituksen pätevän erityisesti silloin, kun subjektina on yleensä ”jaottomana pidetty sane” (Penttilä itse kuitenkin katsoi subjektin partitiivimerkinnän heijastavan myös kieltolauseessa aina tarkoitteen jaollisuutta), mutta ei silloin, kun subjekti on ainesana tai monikkomuoto (*Vettä ei haihdu altaasta; Poikia ei juoksentele pihalla*; jälkimmäistä vastaavan paljaan yksikkömuodon *?Poikaa ei juoksentele pihalla* hyväksyttävyyys olisikin kyseenalaisempi). Penttilä päätyy sallivalle kannalle: ”kun on jotenkin ilmeistä, että jokainen partiaalisubjektillinen myöntölause voidaan kieltää, on partiaalisubjektillisissa kieltolauseissa ymmärrettävästi samojen verbien sananmuotojen esiintymiä predikaatteina kuin myöntölauseissakin [...] Sisällykseltään kielteisten tai epäilevien eksistenssilauseiden predikaattien luettelo ei siis voi olla yhtään suppeampi kuin myöntölauseiden predikaattiverbien luettelo, ja niiden predikaattisääntöä ei siis mitenkään voida lausua Airilan [1924] esittämällä tavalla”. Kannattaa huomata, että Penttilä puhuu ensin **partiaalisubjektillisista** myöntölauseista (siis monikko- tai ainesanasubjektin sisältävistä lauseista, jollaisten kieltovastaineissa verbivalikoima näyttääkin olevan laajimmillaan) mutta sitten predikaattiverbin merkityksen perusteella määritellyistä (ks. jo Penttilä 1955a, 153) **eksistenssilauseista**, joihin hänen luokituksessaan kuuluu myös nominatiivisubjektin sisältäviä tapauksia ja jopa sellaisia lokaalista suhdetta ilmaisevia lauseita, joissa subjekti esiintyy verbin edellä (esim. *Matti on nyt opttajainhuoneessa*; Penttilä 1956b, 360).

Kieltolauseen verbinvalinnan suhteen Setälän ja Airilan tyyppiselle kannalle päätyy Ikola (1964, 38–39), joka aiemmin (1956, 348 alaviite) oli yhtynyt Penttilän ajatukseen. Ikola kiinnittää huomiota yksikkömuotoisen subjektin sisältäviin, kielenvastaisiksi katsomiinsa esimerkkeihin *Pihalla ei juokse poikaa, Pihalla ei leiki yhtään lasta, Juttuun ei sekaantunut ketään muuta*.

Hänen mukaansa lauseissa esiintyvät verbit eivät sovi eksistentiaalilauseeseen siksi, että ne toisivat liian selvästi esiin subjektin tarkoitteen aktiivisen toiminnan sopiakseen yhteen yksilöä tarkoittavan partitiivisubjektin kanssa. Ikola (1964, 39) myös toteaa verbivalikoiman olevan laajempi monikkomuotoisen partitiivisubjektin sisältävässä kieltolauseessa: ”Jos sen sijaan subjekti tarkoittaa jonkin kokonaisuuden epämääräistä osaa (esim. mon. partit.), ajatellaan tekemistä kollektiivisena, mikä näyttää heikentävän tuota aktiivisen toiminnan vaikutelmaa”. Luonnehdintaan lienee vaikuttanut Schlachterin (1958) esittämä eksistentiaalilauseen kokonaismerkitystä koskeva kuvaus, jonka mukaan partitiivisubjekti ja sen yhteydessä esiintyvä inkongruenssi häivyttävät (monikkumuotoisen) subjektin tarkoittamien yksilöiden erillisen toiminnan ja sen sijaan esittävät tapahtumisen kollektiivisena ja subjektin tarkoitteen homogeenisena massana (ei yksilöjoukkona).

3. Millaista myöntölausetta kieltolause vastaa?

Myönteisessä eksistentiaalilauseessa subjekti on tyypillisesti indefiniittinen mutta referenssiltään spesifinen (sillä on tarkoite). Joutuessaan kiellon alaisuuteen indefiniittinen subjekti hahmottuu kuitenkin helposti referenssiltään epäspesifiseksi (ks. Vilkuna 1992, 32). Niinpä lauseen *Vintillä ei ole hiiriä / hiirtä* tajutaan sekä yksiköllisenä että monikollisena kieltävän minkä hyvänsä (epäspesifisen) hiiren olemisen *vintillä* synnyttämättä implikaatioita hiiren mahdollisesta olemisesta muissa lokaliteeteissa (vrt. Ikola 1954, 225–226). Tämä on osin seurausta subjektin epäspesifisestä tulkinnasta: toisin kuin spesifinen subjekti (*Hiiri ei ole ~ Hiiret eivät ole vintillä*) epäspesifinen subjekti ei viittaa määrääolioon, jonka puuttuminen yhdestä paikasta implikoisi sen sijaitsemisen muualla (se, että maailmassa ylipäätään on hiiriä, ei ole eksistentiaalilauseen kannalta relevanttia).

Epäspesifisyys ei kuitenkaan ole ainoa tulkintavaihtoehto kielteisessäkään eksistentiaalilauseessa, sillä myös kiellonalainen partitiivisubjekti voi viitata määrääolioon ja olla siten referenssiltään spesifinen (ks. Ikola 1954, 226; Vähämäki 1984, 19, 287; Vilkuna 1992, 86). Selvin esimerkki tästä on eksistentiaalilause, jossa subjektina on erisnimi. Esimerkkinä suoranaiseen klassikon asemaan on päässyt 1950-luvun keskustelussa pohdittu lause *Ei tullut enää Annaa*, jossa puhe on määrähenkilöstä ja subjektin referenssi on siten spesifinen; silti lauseessa voidaan käyttää partitiivia ja kiello voidaan tulkita eksistentiaalisesti (ks. Ikola 1956, 342). Myös esimerkit 23 ja 24 voidaan tulkita subjektin suhteen spesifisiksi, vaikka niissä subjektina onkin appellatiivi; spesifisyystulkintaa puoltaa nyt merkityksen lisäksi sanajärjestys.

- (23) Kunniavierasta ei vielä ollut juhlasalissa.
- (24) Rehtoria ei ollut opettajainhuoneessa.

Lauseessa 23 spesifisen tulkinnan tekee luontevaksi tilanne: juhlaan on todennäköisesti kutsuttu yksi kunniavieras, joka ei ole vielä saapunut paikalle. Spesifinen tulkinta on mahdollinen myös lauseesta 24, joka pragmaattisista syistä tuskin kieltäisi ”kenen hyvänsä rehtorin” olemista opettajainhuoneessa (vrt. *Vintillä ei ole hiirtä*), vaan puhuu määrähenkilöstä, kyseisen koulun rehtorista. Ikolan (1954, 226) mukaan partitiivisubjektin käyttö kieltolauseessa ei olekaan riippuvainen subjektin spesieksessä; samoin Penttilä (1956a, 42) toteaa tässä suhteessa samankaltaisen lauseen (*Kirkkoa ei näy tänne*) subjekttiltaan definiittiseksi.

Vaikka yksikkömuotoisen yksilösanasubjektin referenssi voidaan kielteisessä eksistentiaalilauseessa tajuta joko spesifiseksi tai epäspesifiseksi, on korostettava, että kummassakin tapauksessa puhe on aina yksilöstä, ei paljoudesta niin kuin monikon yhteydessä. Tämä lienee itsestään selvää myöntölauseissa: *Vintillä on hiiri* puhuu yhdestä hiirestä, *Vintillä on hiiriä* useasta. Vähemmän ilmeinen tämä ero on vastaavissa kieltolauseissa; silti *Vintillä ei ole hiirtä* puhuu sekin yksilöstä (vaikka ehkä epäspesifisessä mielessä), *Vintillä ei ole hiiriä* taas paljoudesta (se ”kvantifioi nollaan”). Koska molemmissa kieltolauseissa tulkintana on, että *vintillä ei ole yhtäkään hiirtä*, on niitä helppo ajatella synonyymisiksi: samaan lopputulokseen voidaan päätyä puhumalla olemattomasta yksilöstä tai olemattomasta yksilöiden paljoudesta. Aivan samanmerkityksisiä yksikkö- ja monikkomuodot eivät kuitenkaan ole, ks. esimerkkiä 25.

- (25) Siteitä poistaessaan hoitaja huomasi, ettei potilaalla ollut korvaa
~ korvia.

Lauseessa 25 nousee esille selvä yksikön ja monikon merkitysero. Yksikkömuotoisen subjektin sisältävänä lause puhuu yhden korvan puuttumisesta mutta jättää auki sen mahdollisuuden, että potilaan toinen korva oli tallella. Monikkosubjekti taas ilmaisee yksiselitteisesti, että potilaan molemmat korvat puuttuivat. Vaikka yksiköstäkin voi syntyä tilan tyhjyyden tulkinta, on monikko kiellon kannalta totaalisempi, sillä nollaan kvantifioidessaan se kieltää kaikki mahdolliset kvantiteetit, niin ykseyden kuin paljoudenkin. Yksikkö taas ei näytä kykenevän kieltämään paljoutta sellaisessa kontekstissa, jossa paljous on nimenomaan implikoitu.

Eksistentiaalilausekategorian ja spesifisyyden kannalta mielenkiintoinen on lauseiden 23 ja 24 sanajärjestys: niiden subjekti on lauseenalkuinen. Sanajärjestyksen vaikutus spesifisyystulkintaan näkyy ehkä vielä paremmin esimerkeistä *Kahvilassa ei ollut tarjoilijaa* ja *Tarjoilijaa ei ollut kahvilassa*, joista ensimmäinen yleensä saa subjektin suhteen epäspesifisen, jälkimmäinen myös spesifisen tulkinnan (samoin kuin nominatiivimuotoinen *Tarjoilija ei ollut kahvilassa*). Ensimmäisessä esimerkissä kielto voi lisäksi kohdistua (epäspesifisen) henkilön sijasta myös tarjoilijan rooliin ylipäänsä, mikäli puheena

on esimerkiksi itsepalvelukahvila. Ikola (1957, 295) luonnehtii tätä ilmiötä seuraavasti:

[M]onesti voidaan käytännöllisesti katsoen sama asia ilmaista yhtä hyvin eksistentiaalisella kuin epäeksistentiaalisella lauseella, mikä määrätapauksissa merkitsee sitä, että voidaan käyttää yhtä hyvin partitiivi- kuin nominatiivisubjektia. Mutta valitessaan jommankumman puhuja tällaisestakin tapauksessa asettaa etualalle joko eksistentiaalisen tai epäeksistentiaalisen näkökulman, sillä partitiivisubjekti rinnastaa lauseen muihin partitiivisubjektillisiin lauseisiin, jotka ovat eksistentiaalilauseita, nominatiivisubjekti taas muihin nominatiivisubjektillisiin lauseisiin.

Molemmat partitiivisubjektiset esimerkit luokittuvat siis morfosyntaksinsa perusteella eksistentiaalilauseisiin. Jos kuitenkin hyväksytään sellainen ajatus, että kieltolause kieltää aina vastaavaa sanajärjestystä edustavan myöntölauseen, olisivat esimerkkien 23 ja 24 myöntövästineet sittenkin ei-eksistentiaalista tyyppiä *Kunniavieras oli [jo] juhlasalissa* ja *Rehtori oli opettajainhuoneessa*. Koska yksikkömuotoisen yksilösanasubjektin sisältävässä myöntölauseessa ainoa eksistentiaalisuuden kriteeri on sanajärjestys, syntyy siis tilanne, jossa nominatiivisubjektilla alkava ei-eksistentiaalinen myöntölause voi assosioitua eksistentiaaliseen (subjektin partitiivilla merkitsevään) kieltolauseeseen. Ehkä tästä syystä Penttilä (1955b, 395) sovelsikin lauseenalkuisen kieltopartitiivin sisältävään esimerkkiin *Poikaa ei näy kiven takaa* kehittämäänsä **puolidefiniittisyyden** käsitettä: ”sen tarkoite ei voi olla täysin indefiniittinen, sillä on puhe määräpojasta, mutta se ei voi olla myöskään täysin definiittinen [– –]”. Inaba (1996, 125) katsoo, että ”sellaisessa eksistentiaalilauseen lajissa, jossa subjektin olemassaolo kielletään, subjekti voi olla minikätkäkoitteinen (siis jaollinen tai jaoton) tahansa, mutta predikaatin osalta kysymykseen tulee vain pieni osa eksistentiaalisista verbeistä”.

Ainesanojen ja monikon kohdalla symmetria toimii yleensä paremmin, sillä niiden myönteisissäkin versioissa morfosyntaksi (partitiivisubjekti ja inkongruenssi) erottaa sanajärjestyksestä riippumatta eksistentiaalilauseet ei-eksistentiaalisista. Subjektilla alkavan kielteisen eksistentiaalilauseen *Tomaatteja ei ole purkissa* ensisijainen myöntövästine on niinkään eksistentiaalinen *Tomaatteja on purkissa*. Itkonen (1974, 194–195) toteaa, että partitiivisubjektin alkuasemaisuus on melko tavallista, eikä subjekti silloin tunnu olevan sen tähdennetympi kuin lauseenalkuinen subjekti yleensäkin; Itkonen pitääkin lauseenalkuisen partitiivisubjektin sisältäviä esimerkkejä selvästi eksistentiaalilauseina, vaikkakin tyypillisten eksistentiaalilauseiden ”tuntomerkkisinä muunnoksina”. Partitiivisubjektin lauseenalkuisuuden ongelmaa on käsitelty yksityiskohtaisesti tekstiaineiston avulla Karlsson (1978); Vilkuna (1989, 260, loppuviite 3) taas esittää sellaisen mielenkiintoisen ajatuksen, että nykysuomi on kokemassa muutoksen, jossa partitiivisubjektin käyttöala leviää kohti puhtaan indefiniittisyyden ilmaistemista kaikenlaisissa intransitiivilauseissa ja osin

transitiivilauseissakin (tällaisia transitiivilauseita käsittelee Yli-Vakkuri 1979). Pitemmälle kehittyneenä tällaisen systeemin on todennut vepsässä Kettunen (1943, 50–51), joka mainitsee esimerkkejä partitiivisubjektin käytöstä transitiivilauseissa. Hakanen (1978, 67) luonnehtii vepsän ilmiötä nimenomaan partitiivisubjektin yleiseksi käytöksi indefiniittisen kvantitatiivisen spesieksen ilmaisijana: ”Voisi siis ajatella, että subjektin sijana käytetyn partitiivin ensisijaiseksi funktioksi olisi vepsässä kehittynyt juuri kvantitatiivisen spesieksen indefiniittisyyden ilmaiseminen [– –]. Suomessa taas vastaavassa asemassa esiintyvän partitiivin ensisijaisena funktiona ehkä voitaisiin pitää eksistentialilauseen ilmaisemista sinänsä”. Mainittu Vilkun (1989) hypoteesi tarkoittaisi siis sitä, että suomen systeemillä on kehityspotentiaalia vepsän systeemin suuntaan. Intuitiivisesti tuntuukin siltä, että ainakin avokvantifioivan partitiivisubjektin hyväksyttävyyden laajenemassa; esimerkiksi nykysuomen puhuja todennäköisesti kelpuuttaisi monia sellaisia esimerkkejä, joita vielä 1950-luvun partitiivisubjektikeskustelun kävijät pitivät kielenvastaisina. Toisaalta taas Helasvuo (1999) on todennut, että keskusteluaineistossa partitiivisubjekteja esiintyy nimenomaan pelkistetyimpien eksistentiali-verbien yhteydessä.

Myöntölauseen ja sitä vastaavan kieltolauseen yhtäläinen luokittaminen eksistentialisuuden suhteen ei ole aina ongelmatonta edes ainesana- ja monikkosubjektin sisältävissä tapauksissa. Tarkasteltakoon seuraavia lauseryhmiiä.

- (26) Vaimonne eivät olleet juhlassa.
- (27) Vaimonne olivat juhlassa.
- (28) Vaimojanne ei ollut juhlassa.
- (29) Vaimojanne oli juhlassa.
- (30) Pekan silmälasit eivät ole hyllyllä.
- (31) Pekan silmälasit ovat hyllyllä.
- (32) Pekan silmälasia ei ole hyllyllä.
- (33) Pekan silmälasia on hyllyllä.

Yleisen periaatteen mukaan normaalilauseen nominatiivisubjekti ja eksistentialilauseen partitiivisubjekti säilyttävät sijamerkintänsä kiellettyäessä; vaihtelua esiintyy vain myönteisen eksistentialilauseen nominatiivisubjektin ja sen kieltovastineena olevan partitiivisubjektin välillä. Monikossa tällainen vaihtelu rajoittuisi siis lähinnä tyyppiin *Säkissä on saappaat*, jonka sekä sanajärjestys että subjektin ja verbin inkongruenssi luokittavat eksistentialiseksi. Säännösten mukaan edellisissä esimerkiryhmissä ensimmäinen lause edustaa siis aina toisen ja kolmas lause neljännen negaatiota.

Mahdottomalta ei kuitenkaan tunnu sellainenkaan rinnastus, jossa kummankin ryhmän kolmas lause toimisi toisen kieltona, siis lause 28 kieltäisi lauseen 27 ja vastaavasti lause 32 lauseen 31. Tällainen assosiointi tuntuu luonteeltaan, jos otetaan lähtökohdaksi kunkin ryhmän kolmantena oleva kielteinen eksistentialilause ja aletaan pohtia sille myönteistä vastaparia. Jos vas-

tapareiksi tarjotaan ryhmissä viimeisinä esiintyviä partitiivisubjektisia myöntölauseita 29 ja 33, syntyy kvantifikaatioon liittyvä ongelma: myöntö- ja kieltolauseiden kvantiteettisuhteet eivät tunnu vastaavan toisiaan. Kieltolauseiden 28 ja 32 monikkumuotoiset partitiivisubjektit pyrkivät siis hahmottumaan sulkeisen kvantiteetin ilmauksiksi eli puhtaiksi kiellon partitiiveiksi. Partitiivisubjektiset myöntölauseet 29 ja 32 sitä vastoin edellyttävät yksiselitteisesti, että puhe on avoimesta kvantiteetista (epämääräisestä määrästä vaimoja tai silmälasipareja). Tämän kvantiteettieron vuoksi kieltolauseiden myönteisiksi vastineiksi hahmottuvat jopa luontevammin nominatiivisubjektiset normaali-lauseet 27 ja 31, jotka sanajärjestys, kongruenssi ja subjektin nominatiivisuus luokittavat selvästi ei-eksistentiaalisiksi.

Ongelma on paljolti sama kuin yksikkösubjektisissa tapauksissa 23 ja 24 (joiden myöntövastine ei kuitenkaan missään tapauksessa sallisi partitiivia, sillä **Kunniavierasta on jo juhlasalissa* ja **Rehtoria on opettajainhuoneessa* ovat mahdottomia). Eräät kielteiset eksistentiaalilauseet assosioituvat siis pikemminkin ei-eksistentiaalisiin kuin eksistentiaalisiin myöntövastineisiin. Inaba (1996, 98) katsoo, että tällaisissa lauseissa kielteisyydestä johtuva subjektin sijanvaihtelu, jota on käytetty yhtenä lauseen eksistentiaalisuuden kriteerinä, tapahtuu siitä huolimatta, onko vastaavassa myönteisessä lauseessa inkongruentti predikaatti vai ei. Verbin suhteen erittäin tiukkojen käyttörajoi-tusten alainen ja lähinnä prototyypisimmissä eksistentiaalilauseissa esiintyvä, myöntölauseen nominatiivia vastaava kieltolauseen partitiivisubjekti näyttää nyt yllättäen ylittävän eksistentiaalilauseiden kategorian rajat ja esiintyvän tällaisten verbien yhteydessä myös sellaisissa lauseissa, joiden myöntö-vastineet selvästi rajautuisivat eksistentiaalilauseiden kategorian ulkopuolel-le, siis lokaalista suhdetta ilmaisevissa intransiitivilauseissa. Inaban (1996) tekemät, murteiden, kirjasuomen ja sukukielten aineistoon perustuvat havain-not puoltavat sitä ajatusta, että tässä puhtaaksi kiellon partitiiviksi nimittämä-ni subjektin merkintätapa ei ole aina sidoksissa myöntövastineen eksisten-tiaalisuuteen klassisessa mielessä. Keino esiintyy yleisemminkin nominatiivimerkinnän säilyttävän kiellon rinnalla vaihtoehtoisena tapana kieltää lokaa-lista tai muuta sen kaltaista suhdetta ilmaiseva intransiitivilause. Partitiivi-subjektisena voidaan siis kieltää niin ei-eksistentiaalisena pidetty lause 34 (kieltövastine 35) kuin eksistentiaalinen 36 (kieltövastine 37).

- (34) Tyttö on huoneessa.
- (35) Tyttöä ei ole huoneessa.
- (36) Huoneessa on tyttö.
- (37) Huoneessa ei ole tyttöä.

Samanlainen suhde voi joskus vallita monikossa: lauseet 38 ja 39 voivat tie-tyin ehdoin (vrt. esimerkkeihin 28 ja 32) molemmat assosioitua kieltövasti-neeseen 40.

- (38) Tytöt ovat huoneessa.
 (39) Tyttöjä on huoneessa.
 (40) Tyttöjä ei ole huoneessa.

Kannattaa kuitenkin huomata, että partitiivisubjektinen kieltolause 40 edustaa neutraalia ja ensisijaista kieltä ainoastaan lauseelle 39; lauseen 38 ensisijainen kieltovastine olisi tietysti nominatiivin säilyttävä *Tytöt eivät ole huoneessa*. Vastaavasti esimerkit 35 ja 37 voidaan periaatteessa molemmat kieltää niin nominatiivi- kuin partitiivisubjektisella vastineella. Nominatiivimerkin säilyttävä *Tyttö ei ole huoneessa* olisi jälleen ensisijainen kieltovastine lauseelle 35; sitä vastoin lauseen 37 kieltovastineena partitiivisubjektinen lause 38 on selvästi ensisijainen, sillä nominatiivin säilyttävä *Huoneessa ei ole tyttö* vaatii poikkeuksellisen luennan. Ihannetapauksessa eksistentiaalilause ja normaalilause siis pysyvät tässä suhteessa erillään, vaikka erilaiset kvantifikaatioon ja kiellon alaan liittyvät tekijät voivatkin synnyttää myös sellaisia assosiaatiopareja, joissa myöntölause edustaa ei-eksistentiaalista mutta kieltolause eksistentiaalista näkökulmaa.

Ehkä edellä käsittelemiäni esimerkkejäkin havainnollisemmin vastaava assosiaatio syntyy kieltolauseesta 41.

- (41) Teidän kaksostyttöjänne ei ollut äsken tuolla pihalla.

Esimerkki 41 edustaa samaa morfosyntaktista tyyppiä kuin 28 ja 32: sekin on kieltolause, jossa verbinetinen monikkomuotoinen subjekti on merkitty partitiivilla. Subjekti on kuitenkin merkitykseltään sellainen, että sen tarkoite ymmärretään kvantiteetiltaan sulkeiseksi, kaksijäseniseksi pariiksi (*kaksostytöt*). Tästä syystä luontevimmaksi myöntövästineeksi nousee nominatiivisubjektinen *Teidän kaksostyttönne olivat äsken tuolla pihalla* eikä partitiivisubjektinen *Teidän kaksostyttöjänne oli äsken tuolla pihalla*, joka edellyttäisi sellaista pragmaattisesti epäodotuksenmukaista kvantiteettitulkintaa, että puhe on yhtä useammasta kaksostyttöparista.

Myöntölauseen nominatiivia vastaava kielteisen eksistentiaalilauseen partitiivisubjekti saattaa siis olla potentiaalisesti ekspansiivinen, sillä kielitaju näyttää sallivan sen assosioinnin sellaisinkin myöntölauseisiin, jotka yksiselitteisesti jäisivät klassisen eksistentiaalilauseiden kategorian ulkopuolelle. Toisaalta Inaba (1996) katsoo, ettei itse myönteisen nominatiivisubjektisen eksistentiaalilauseen kategoria ole erityisen yhtenäinen (ks. myös Ikola 1955, 329); inkongruenssi ja sanajärjestys eivät rajaa kategoriaa luotettavasti edes suomen yleiskielessä, ja vielä epäselvempi tämä raja on murteiden, vanhan kirjasuomen ja useiden sukukielten eksistentiaalisissa rakenteissa. Vaikuttaa siltä, että myöntölauseen nominatiivia vastaavan kieltolauseen partitiivisubjektin käyttöä analysoitaessa sanajärjestystä ja inkongruenssia olennaisempi tekijä on lauseen merkitys, tarkemmin sanoen ilmaistu lokaalinen suhde ja

verbin laatu. Penttilän (1955a, 153) esittämä, semanttisesti määritelty mutta rajoiltaan hämäräksi jäänyt ”eksistenssilauseiden” kategoria, jota fennistiikassa ei ole myöhemmin juurikaan käytetty, saattaakin tässä mielessä heijastaa puhtaasti kiellosta johtuvan partitiivisubjektin käyttöalaa paremmin kuin yleisesti käytössä oleva eksistentiaalilauseen kategoria, jonka rajaus perustunee ennen kaikkea myöntölauseen kvantifioivan paljaan partitiivisubjektin käyttöalaaan: kiellon partitiivi näyttää esiintyvän pelkistetysti lokaalista tai muuta sen kaltaista suhdetta ilmaisevien lauseiden kieltovastineissa.

Kiellon partitiivin yhteydessä esiintyvä verbiin liittyvä semanttinen rajoitus ilmenee sekin kiinnostavalla tavalla esimerkkien 28, 32 ja 41 kaltaisissa lauseissa. Lause *Naapurin tyttöjä ei enää ollut pihalla* voi puhua määräisestä määrästä (sulkeiskvantifikaatio, puhdas kiellon partitiivi), mutta *Naapurin tyttöjä ei enää riehunut pihalla* implikoi vahvemmin, että puhe on epämääräisestä määrästä tyttöjä. Jälkimmäisessä lauseessa esiintyvä verbi ei suosi pelkän kiellon aikaansaaman partitiivisubjektin käyttöä (vrt: *Heikin tytärtä ei ollut ~ ?riehunut pihalla*), ja partitiivi pyrkii siksi hahmottumaan avoimen kvantiteetin, ei puhtaan kiellon ilmaukseksi.

4. Tila-adverbiaalin tyyppi

Edellä on korostunut erityisesti verbisemantiikka kiellonalaisuutta ilmentävän eli myöntölauseen nominatiivia vastaavan partitiivisubjektin käyttöalaa määräävänä tekijänä. Verbi ei kuitenkaan yksin määrää kiellon partitiivin käyttöalaa; myös eksistentiaalilauseessa esiintyvän lokaalisen elementin muoto ja merkitys vaikuttavat lauseen hyväksyttävyyteen ja tulkintaan.

Aiemmin käsittelemissäni esimerkeissä adverbiaalit ovat olleet osijaisia ja ilmaisseet siten tapahtuman tai olemassaolon staattista näyttämöä. Kiinnostavaa on, että ainakin liikeverbien osalta osijaisista adverbiaalia suuremman vapauden kielteisen eksistentiaalilauseen verbinvalinnalle antaa dynaaminen, liikkeen lähtökohtaa tai kohdetta ilmaiseva suuntasijainen adverbiaali (42–47).

- (42) ? Pihan yllä ei lentänyt kyyhkystä.
- (43) ? Kaivannossa ei kierinyt tynnyriä.
- (44) ? Tuvassa ei juossut pikkupoikaa.
- (45) Taikurin hatusta ei lentänyt kyyhkystä.
- (46) Kaivantoon ei kierinyt tynnyriä.
- (47) Tupaan ei juossut pikkupoikaa.

Esimerkit osoittavat, että adverbiaalin suuntasijaisuus, johon semanttisesti liittyy subjektin tarkoitteen lokaliteettiin ilmestyminen tai olemaan tulo, lisää myöntölauseen nominatiivia vastaavan kielteisen partitiivisubjektin hyväk-

syttävyyttä ainakin liikeverbin yhteydessä. Mielenkiintoista on, että näiden lauseiden verbit eivät ole eksistentiaalisuuden kannalta tyypillisiä. Ne ilmaisevat liikettä, *lentää* ja *juosta* vieläpä volitionaalista toimintaa.

Näiden verbien käyttöalojen eroille olo- ja suuntasijaisten adverbiaalien yhteydessä voidaan etsiä semanttista ja syntaktista perustelua niiden yleisistä käyttöehdoista myös eksistentiaalilauseiden kategorian ulkopuolella. Vaikka sekä olo- että suuntasijaiset adverbiaalit ovat eksistentiaalilauseessa esiintyessään pakollisia elementtejä ja kiinteä osa konstruktiota, on niiden muissa, prototyyppisemmissä funktioissa selviä eroja. Normaalilauseessa, jossa adverbiaalit eivät ole ensisijaisesti kokonaiskonstruktion osia vaan ylimääräisiä määrittäjiä, suuntasijaiset adverbiaalit hahmottuvat herkästi verbinmäärittäviksi, olosijaiset taas koko lausetta määrittäviksi kehysadverbiaaleiksi. Suuntasijaisten adverbiaalin suhde verbiin, erityisesti liikettä ilmaisevaan verbiin, on siis yleensä tiiviimpi kuin olosijaisten: suuntasijainen adverbiaali ilmaisee liikkeen määränpäättäjä tai lähtökohtaa, olosijainen adverbiaali staattista näyttämöä, johon liike sijoittuu. Esimerkkien 41–46 perusteella voidaan muotoilla seuraava hypoteesi: mikäli eksistentiaalilauseessa esiintyvät verbi ja adverbiaali ovat sellaiset, että ne vastaavassa normaalilauseessakin muodostaisivat tiiviin syntaktis-semanttisen kokonaisuuden (verbi ja verbinmäärite), eksistentiaalilause sallii kielteisenä myöntölauseen nominatiivia vastaavan partitiivisubjektin käytön. Tällöin kiellettävänä on vain yksi informaatiokokonaisuus, nimittäin joko lokaliteettiin päin tai lokaliteetista poispäin suuntautuva liike. Partitiivisubjektia ei sitä vastoin voida käyttää, mikäli verbi ja adverbiaali vastaavassa normaalilauseessa olisivat toisistaan syntaktisesti riippumattomia (verbi ja lauseadverbiaali). Viimeksi mainitussa tapauksessa myös kiellon alan olisi katettava kaksi itsenäistä relaatiota: toisaalta olion toiminta, toisaalta olion sijaitseminen lokaliteetissa.

Edellä muotoiltu hypoteesi voisi selittää kiellon partitiivin käyttöeroja paitsi olo- ja suuntasijaisten adverbiaalin sisältävien eksistentiaalilauseiden välillä myös olosijaisia adverbiaaleja sisältävien eksistentiaalilauseiden kategorian sisällä. Edellä olen jo sivunnut sellaista selitysmahdollisuutta, että informaatioarvoltaan suurehko (eli lokaalis-eksistentiaalisen suhteen lisäksi muunkinlaista informaatiota antava) verbi saattaa kielteisessä eksistentiaalilauseessa johdattella kuulijaa sellaiseen tulkintaan, ettei kieltä olekaan totaalinen vaan kohdistuu ainoastaan osaan lauseessa esitettyä informaatiota; tällöin partitiivia ei yleensä käytetäkään (ks. Hakanen 1978, 65). Jos sitä vastoin adverbiaalin ilmaisema tilasuhde ja verbin ilmaisema prosessi ovat esimerkiksi kontekstin perusteella niin kiinteässä yhteydessä keskenään, ettei toista voida kieltää kieltämättä toistakin, ei verbin suhteellisesti värikäskään merkitys aiheuta ongelmaa. Kirjoitukseni alussa huomautin, että kieltolauseen *?Jäällä ei ulvo sutta* käyttö saataisi olla mahdollista silloin, kun konteksti on implikoinut sekä lokaalisen suhteen että toiminnan: kumoutuessaan yksi kumooa tällöin toisenkin.

Adverbiaalin ja verbin suhteen tiiviys voi tunnetusti vaihdella myös olosijaisen adverbiaalin sisältävien eksistentiaalilauseiden kategorian sisällä. Tämä näkyy jälleen selvimmin vastaavasta normaalilauseesta, esim. *Susi oli ~ ulvoi jäällä*. Esiintyessään *olla*-verbin yhteydessä paikan adverbiaali *jäällä* on normaalilauseessakin pakollinen (pelkkä **Susi oli* on epätäydellinen lause), mutta *ulvoa*-verbin yhteydessä se on valinnainen (*Susi ulvoi* on sellaisenaankin täydellinen lause). Tulkintaero käy ilmi toisellakin tavoin, jos adverbiaali sijoitetaan lauseen alkuasemaan. Lause *Jäällä susi ulvoi* voidaan tulkita neutraalipainotteiseksi kehysadverbiaalin ja yksinkertaisen intransitiivisen predikaation yhdistelmäksi toisin kuin *Jäällä susi oli*, jossa adverbiaalilla on verbinmäärittäjän funktio ja joka siksi vaatii erikoispainotuksen. Ainoastaan ensimmäinen esimerkki sallii adverbiaalille ns. temporaalisen tulkinnan ('Jäällä ollessaan susi ulvoi'; tällaisista tulkinnoista ks. Huumo 1996b); jälkimmäiseltä lauseelta tulkinta puuttuu ('*Jäällä ollessaan susi oli'). Kiinnostavaa on, että monet niistä "eksistentiaaliverbeistä", jotka sallivat myöntölauseen nominatiivia vastaavan kieltolauseen partitiivin käytön, ovat nimenomaan lokaalista määritettä vaativia verbejä (*olla, sijaita, asua, kasvaa [jossakin]; tulla, mennä, saapua [jostakin t. johonkin]*).

Puhtaan kiellon partitiivin levikin kannalta olennainen kriteeri näyttää siis olevan eksistentiaalilauseessa esiintyvien verbin ja adverbiaalin välinen suhde. Eksistentiaalilauseessa suhde tosin hämärtyy, koska molemmat elementit hahmottuvat ensisijaisesti kokonaiskonstruktion osiksi eivätkä esimerkiksi toistensa määritteiksi. Vastaavassa normaalilauseessa ero kuitenkin näkyy: verbin ja adverbiaalin on muodostettava keskenään tiivis informaatiokokonaisuus, joka joutuu sellaisenaan esimerkiksi kiellon alaan, eikä lause saa jättää sijaa tulkinnalle, jossa kiello kohdistuisi vain joko lokaaliseen suhteeseen tai verbin ilmaisemaan prosessiin muttei molempiin. Näinhän voi käydä lauseessa, jossa kehysadverbiaalina toimiva lokaalinen elementti saa ns. temporaalisen tulkinnan ja jää pois kiellon alasta (*Jäällä susi ei ulvonut* 'Jäällä ollessaan susi ei ulvonut' [oli jäällä mutta ei ulvonut]; ks. Huumo 1999). Verbin kiinteä määrite sitä vastoin joutuu tässäkin ympäristössä kiellon alaan (lause *Jäällä susi ei ollut* ei saa tulkintaa '*Jäällä ollessaan susi ei ollut').

5. Päätelmiä

Tarkastelun tuloksena on se jo Siron (1960) toteama seikka, että erilaiset eksistentiaalilauseelle asetetut kriteerit rajaavat kategorian eri tavalla. Väljimmät rajat asettaa sanajärjestys, joka sallii tarkoitteeltaan uuden subjektin verbinjälkeisyyden jopa transitiivilauseessa (*Pihalla hakkasi mies halkoja*). Tällaisen eksistentiaalistyyppisen transitiivilauseen merkityksessä ovat mukana suhteellisen itsenäisinä komponentteina lokaalis-eksistentiaalinen suhde (jos

sillä tarkoitetaan subjektin tarkoitteen esittelyä uutena informaationa lokaliteettiin) ja subjektin tarkoitteen suorittaman toiminnan ilmaiseminen. Voisi sanoa, että kuulija johdatellaan ensin lokaliteettiin ja hänelle esitellään lokaliteetin sisältönä oleva olio; tämän jälkeen omaksutaan tuon olion näkökulma ja ilmaistaan, mitä olio tekee.

Astetta tiukemmin eksistentiaalilauseen kategorian rajaa morfosyntaksiin perustuva kriteeri eli partitiivisubjektin käyttömahdollisuus avoimen kvantiteetin ilmaisijana myöntölauseessa. Näin rajautuva kategoria vastaakin lähinnä eksistentiaalilauseen yleisesti käytössä olevaa määritelmää. Morfosyntaksi mahdollistaa siinä myös (partitiivi)subjektilla alkavien, siis sanajärjestyskriteeriä rikkovien myöntölauseiden luokittamisen eksistentiaalisiksi. Partitiivisubjektilla alkavien myöntölauseiden semanttiset piirteet puoltavatkin niiden pitämistä eksistentiaalilauseina siinä missä verbinjälkeisen partitiivisubjektin sisältäviä tyyppejäkin. Ne esimerkiksi tarkastelevat verbin ilmaisemaa prosessia ja sen ominaisuuksia, mm. tapahtuman kestoa ja osallistujien kvantiteettia, lokaliteetin näkökulmasta (ks. Huumo 1997). Kvantifioivan partitiivisubjektin sisältävissä lauseissa tapahtuu selvää prosessin ja lokaalisen suhteen semanttista yhteensulautumista: niissä ”predikaattiverbi ilmaisee [subjektin] tahallista toimintaa, joka tosin [...] uppoaa lausetta hallitsemaan yhtenäisen tapahtuman ilmoitukseen” (Itkonen 1974, 193). Vilkuna (1989, 162–163) toteaa eksistentiaalilauseen verbin yleensä kuvaavan lokaliteetin kannalta tyypillistä toimintaa; Vilkunan sanoin verbillä on eksistentiaalilauseessa suhteellisen vähän ”uutisarvoa” verrattuna rakenteen muihin elementteihin. Verbin semanttisen taka-alaisuuden eksistentiaalilauseessa ovat todenneet myös mm. Siro (1960, 46), Hakulinen ja Karlsson (1979, 105, 170) ja Hakanen (1980, 158); Vähämäki (1984, 21) taas korostaa konstruktion eri jäsenillä olevan keskenään semanttinen kollokaatiosuhde. Useat eksistentiaalilauseen semanttiset piirteet viittaavatkin siihen, että vaikka verbin ilmaiseva toiminta ymmärretäänkin subjektin tarkoittamien olioiden suorittamaksi, otetaan näkökulma toimintaan ja sen suorittajiin suoraan lokaliteetista (ks. Huumo 1997).

Myöntölauseen morfosyntaksiin perustuvassa eksistentiaalilauseiden rajauksessa on lausetyypin kokonaisuuden kannalta ongelmallista se, että nominatiivimuotoisen yksiköllisen yksilösanasubjektin sisältävät lauseet eivät käytäyty partitiivimuotoisen ainesana- tai monikkosubjektin sisältävien tapaus-ten tavoin. Morfosyntaktisten tunnusmerkkien puuttuminen partitiivimerkin-
nän osalta tai läpinäkymättömyys verbikongruenssin osalta (huom. esim. tyyppi *Pihalla *on sinut ~ olet sinä*, joka puoltaa verbin kongruenssitulkintaa) jättää kategorian edelleen riippuvaiseksi sanajärjestyskriteeristä. Lausetta *Susi on jäällä* ei voi pitää lauseen *Jäällä on susi* tavoin eksistentiaalilauseena, toisin kuin lausetta *Susia on jäällä*, jonka partitiivisubjekti luokittaa eksistentiaalisiksi lauseen *Jäällä on susia* tapaan. Epäselvää on sekin, missä määrin lokaa-

linen suhde ja verbin ilmaisema prosessi sulautuvat semanttisesti yhteen silloin, kun subjekti on nominatiivimuotoinen.

Tiukimmat rajat lauseen verbinvalinnalle asettaa mahdollisuus käyttää kieltolauseen partitiivia myöntölauseen nominatiivin vastineena. Kuten on usein korostettu, tämä käyttö rajautuu sellaisiin lauseisiin, joissa verbi on semanttisesti ”väritön” suhteessa adverbiaaliin, ts. tapauksiin, joissa verbin ja adverbiaalinen muodostama syntaktinen ja semanttinen kokonaisuus on jakamaton (tämän voi huomata myös tarkastelemalla elementtien suhdetta vastaavassa normaalilauseessa). Mielenkiintoista onkin, että esimerkiksi puhutussa diskurssissa (Helasvuo 1999) eksistentiaalilauseiden verbit kuuluvat lähes yksinomaan tähän prototyypisten verbien kategoriaan. Tämän kriteerin mukaisesti eksistentiaalisiksi rajautuvissa tapauksissa lokaliteetin ja sen sisällön välinen suhde on jo ehdottomasti etusijalla; verbin tehtävänä on lähinnä luonnehtia tätä suhdetta eikä esittää predikaatiota siitä, mitä lokaliteetin sisältönä oleva elementti tekee. Verrattuna keskimmäisen kriteerin, siis myöntölauseen morfosyntaksin kautta rajautuviin tapauksiin, tästä kolmannelta tyypistä voidaan sanoa, että siinä konstruktion ei tarvitse sulauttaa lokaalista suhdetta ja verbin ilmaisemaa toimintaa; toiminta jätetään joka tapauksessa taka-alalle. Samalla kieltolauseen morfosyntaksi luokittaa nyt myös yksikkömuotoisen yksilösanasubjektin sisältävät tapaukset eksistentiaalisiksi. Toisaalta tulee muistaa, että morfosyntaksiltaan ei-eksistentiaalinen vaihtoehto on aina käytettävissä sekä kielto- että myöntölauseissa: *Jäällä on ~ ei ole susi; Jäällä ovat ~ eivät ole sudet.*

LÄHTEET

- AIRILA, MARTTI 1924: ”Kielellisten ilmiöiden perustelemisesta”. *Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia* 52. Helsinki.
- HAKANEN, AIMO 1972: Normaalilause ja eksistentiaalilause. *Sananjalka* 14.
- 1978: *Kontrastiivista lauseanalyysia: Eksistentiaalilauseet*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 8. Turku.
- HAKULINEN, AULI ja KARLSSON, FRED 1979: *Nyky-suomen lauseoppia*. Helsinki.
- HELASVUO, MARJA-LIISA 1999: Subjektin kieliopillistumisesta. Esitelmä Kotikielen seurassa 22.4.1999.
- HUUMO, TUOMAS 1996a: ”Bound spaces and the semantic interpretation of existentials”. *Linguistics* 34.
- 1996b: ”Ei-temporaalisten tila-adverbiaalinen temporaalisista tulkinnoista”. *Sananjalka* 38.
- 1997: Partitiivisubjekti ja tilajatkumot. *Sananjalka* 39.
- 1999: Space as Time: Temporalization and other special functions of locational setting adverbials. *Linguistics* 37.
- IKOLA, OSMO 1954: ”Suomen lauseopin ongelmia I–III”. *Virittäjä* 58.
- 1955: ”Suomen lauseopin ongelmia IV”. *Virittäjä* 59.
- 1956: ”Suomen lauseopin ongelmia V”. *Virittäjä* 60.
- 1957: ”Suomen lauseopin ongelmia VI”. *Virittäjä* 61.
- 1964: *Lauseopin kysymyksiä. Tutkielmia nyky-suomen syntaksin alalta*. Toinen painos. Tietolipas 26. Helsinki.

- INABA, NOBUFUMI 1996: *Suomen kielen lausetyyppikuvaukseen liittyviä ongelmia. Suomalainen 'oleminen' ja suomalainen 'omistaminen'*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitos, tammikuu 1996.
- ITKONEN, TERHO 1974: "Erään sijamuodon ongelmia". *Opuscula Instituti Linguae Fennicae* 53. Universitas Helsingienis. Helsinki.
- 1975: "Ergatiivisuutta suomessa II". *Virittäjä* 79.
- 1982: "Partitiivin käytön historiaa". *Virittäjä* 86.
- KARLSSON, FRED 1978: "Nominaalilausekkeen tematiikka ja eksistentiaalilauseen ongelma". *Rakenteita. Juhlakirja Osmo Ikolan 60-vuotispäiväksi 6.2.1978*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 6. Turku.
- KETTUNEN, LAURI 1943: *Vepsän murteiden lauseopillinen tutkimus*. Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia 86. Helsinki.
- LARJAVARA, MATTI 1988: "Suomen kvantitatiivinen spesies". *Virittäjä* 92.
- 1991: "Suomen aspektuaalisen objektin synty". *Virittäjä* 95.
- PENTTILÄ, AARNI 1955a: "Myöntölauseen subjektin totaalisuudesta ja partiaalisuudesta". *Virittäjä* 59.
- 1955b: "Puolidefiniitteisestä spesieksestä". *Virittäjä* 59.
- 1956a: "Subjektin totaalisuudesta ja partiaalisuudesta". *Virittäjä* 60.
- 1956b: "Vieläkin subjektin totaalisuuden ja partiaalisuuden seikoista". *Virittäjä* 60.
- SADENIEMI, MATTI 1995: Subjektin totaalisuudesta ja partiaalisuudesta. *Virittäjä* 59.
- SCHLACHTER, WOLFGANG 1958: Partitiv und Inkongruenz beim Subjekt des Finnischen. *Finnisch-ugrische Forschungen* 33.
- SETÄLÄ, E. N. 1884: *Suomen kielen lauseoppi*. Toinen, muutettu painos. Helsinki.
- SIRO, PAAVO 1960: "Suomen yksinäislauseen perustavia ongelmia". *Sananjalka* 2.
- VILKUNA, MARIA 1989: *Free word order in Finnish: Its syntax and discourse functions*. Helsinki.
- 1992: *Referenssi ja määräisyys suomenkielisten tekstien tulkinnassa*. Helsinki.
- 1996: *Suomen lauseopin perusteet*. Helsinki.
- VÄHÄMÄKI, K. BÖRJE 1984: *Existence and identity*. Meddelanden från Stiftelsens för Åbo Akademi forskningsinstitut nr 99. Åbo.
- YLI-VAKKURI, VALMA 1979: "Partitiivisubjektin toiset juuret". *Sanomia. Juhlakirja Eeva Kangasmaa-Minnin 60-vuotispäiväksi 14.4.1979*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 9. Turku.

TUOMAS HUUMO: *On the semantics of the partitive subject in negated sentences*

Standard definitions of Finnish existential clauses are based on three morphosyntactic criteria which distinguish these sentences from other basic clause types: 1) Existentials mark their subject with the partitive instead of the nominative if a) it is a mass noun or b) it is a plural form, or c) the sentence is negated; 2) The verb shows no agreement with the subject but appears in an invariable 3rd person singular form; 3) The unmarked word order of existentials is *Locative + Verb + Subject*. Another characteristic feature of existentials is the verb, which must be "existential" or at least compatible with the existential meaning of the construction; potential agentivity of the subject is backgrounded and the process designated by the verb is understood in a collective rather than a distributive manner. Thus transitive and many agentive intransitive verbs are excluded. A canonical example which represents all these characteristics is *Piha+lla on poik+i+a* [yard+ADE be.PRES.3SG boy+PL+PAR] 'There are boys in the yard'.

The problem with these different criteria is that they do not outline the category identically. The word order criterion is problematic since discourse-new subjects may be postverbal in non-existential (e.g., transitive) sentences as well, and, on the other hand, the partitive subject in fact precedes the verb quite often. Subject-verb agreement does not help to distinguish the construction type if the subject is a 3rd person singular form, and even in the plural lack of subject-verb agreement is quite typical in colloquial Finnish. Furthermore, different functions of the partitive (i.e., designating an unbounded quantity in affirmative examples vs. marking the scope of negation in negated examples) result in different criteria regarding the set of verbs that is allowed in the construction. In negated examples, the partitive that has its affirmative counterpart marked with the nominative can only be used with the most prototypical existential verbs, including 'be/exist', 'dwell/live', 'be visible', 'appear', 'come', 'disappear', etc. Hence the subject of *Jää+llä o+li susi* [ice+ADE be+PST.3SG wolf.NOM] 'There was a wolf on the ice' turns into the partitive when negated (*Jää+llä ei ol+lut sut+ta* [ice+ADE NEG.3SG be+PST.PRTC wolf+PAR] 'There was no wolf on the ice'), while the negated counterpart of *Jää+llä ulvo+i susi* [ice+ADE howl+PST.3SG wolf.NOM] 'There was a wolf howling on the ice' cannot be **Jää+llä ei ulvo+nut sut+ta* [ice+ADE NEG.3SG howl+PST.PRTC wolf+PAR] 'There was no wolf howling on the ice'. Nevertheless, the affirmative version of the latter example has a typical existential reading, and the morphosyntax of the corresponding plural version also supports the classification of this example as an existential sentence. In the plural the partitive can be used irrespective of the polarity: *Jää+llä ulvo+i sus+i+a* [ice+ADE howl+PST.3SG wolf+PL+PAR] 'There were wolves howling on the ice' vs. *Jää+llä ei ulvo+nut sus+i+a* [ice+ADE NEG.3SG howl+PST.PRTC wolf+PL+PAR] 'There were no wolves howling on the ice'. These and other similar examples show that what can be called the "partitive of pure negation" (i.e. the partitive which has the nominative as its affirmative counterpart) constrains the set of possible verbs more severely than the "partitive of unbounded quantity" (which is used both in the affirmative and in the negative versions).

To complicate the matter even more, these "existential" verbs allow the use of the partitive of pure negation even in sentences whose affirmative counterpart could not be classified as an existential sentence in any case. This results in pairings of affirmative and negative sentences where only the negative version meets the criteria of existentials. This happens if the negative partitive subject precedes the verb, e.g. *Tyttö+ä ei ol+lut talo+ssa* [girl+PAR NEG.3SG be+PST.PRTC house+INE] 'The girl was not in the house'. Assuming that affirmative and negative versions of the same sentence have the same word order, the affirmative counterpart of this sentence would be *Tyttö ol+i talo+ssa* [girl.NOM be+PST.3SG house+INE] 'The girl was in the house', which is not existential in the traditional sense: it does not introduce the referent of the subject as new information into a topical location but selects the subject as the topic and predicates its location. This example could, of course, also be negated with the nominative marking preserved, as non-existential sentences can in general (*Tyttö ei ol+lut talo+ssa* [girl.NOM NEG.3SG be+PST.PRTC house+INE] 'The girl was not in the house'). On the other hand, the partitive could not be used in the affirmative version of this sentence, since the subject is a count noun and represents a bounded quantity. Thus we can conclude that the non-existential locative predication has in fact two negative counterparts, one of which is existential. Another important feature of this example is that the clause-initial subject, in spite of its partitive marking, is understood in a referentially specific sense, unlike postverbal negated existential subjects, which are normally understood in a nonspecific sense (e.g., our previous example 'There was no wolf on the ice' is not about a specific individual).

Even more indisputable support for the correspondence between non-existential affirmative and existential negative sentences is produced by pairs of examples where the affirmative version has a plural nominative subject but where negation nevertheless results in the partitive marking.

In such cases even the subject-verb agreement supports the classification of the affirmative variant as non-existential. Such examples are harder to find, though, since existentials with a plural subject normally mark it with the partitive both in the affirmative and in the negative. Thus morphosyntax should, in principle, keep the clause type categories apart. However, in some instances the quantificational properties of the subject speak in favor of a cross-boundary analysis reminiscent of the one proposed for singular examples above: the negative partitive corresponds to the affirmative nominative. For instance, the negative sentence *Te+i+dän kaksostyttär+i+ä+nne ei ol+lut piha+lla* [you+PL+GEN twin-daughter+PL+PAR+3PX NEG.3SG be+PST.PRTC yard+ADE] 'Your twin daughters were not in the yard' associates most naturally with a nominative affirmative counterpart (*Te+i+dän kaksostyttäre+nne ol+i+vat piha+lla* [you+PL+GEN twin-daughter+PL.3PX be+PST.3PL yard+ADE] 'Your twin daughters were in the yard') rather than with the partitive-marked *Teidä+n kaksostyttär+i+ä+nne ol+i piha+lla* [you+GEN twin-daughter+PL+PAR be+PST.3SG yard+ADE] 'There were some twin daughters of yours in the yard'. This is because in the affirmative version the partitive would quantify the number of the twin daughters as unbounded, and this is highly unlikely for pragmatic reasons.

So far, we have seen that the partitive criterion of existentials leads to two kinds of problems: on the one hand, the partitive of pure negation constrains the verb selection too closely to count as a decisive criterion, but on the other hand, these very same "existential" verbs allow the use of the partitive of negation even outside the domain of existential sentences.

Another factor affecting the verb selection of existentials is the type of locative expression typically initiating the sentence. Again, the set of possible verbs is wider in examples where the locative element carries a directional marker (e.g., a case ending or a postposition), and thus expresses a source or a goal, whereas nondirectional locatives which designate a static setting constrain the verb selection more closely. The difference shows up in negated examples where the partitive reflects pure negation and corresponds to the affirmative nominative. Motion verbs like *lentää* 'fly', *kierä* 'roll', or *juosta* 'run' allow the negative partitive if the sentence contains a directional locative expression. Thus *Piha+n yli ei lentä+nyt kyyhkys+tä* [yard+GEN over NEG.3SG fly+PST.PRTC pigeon+PAR] 'No pigeon flew over the yard'; *Kaivanto+on ei kieri+nyt tynnyri+ä* [excavation+ILL NEG+3SG roll+PST.3SG barrel+PAR] 'No barrel rolled into the excavation'; and *Huonee+seen ei juos+sut pikkupoika+a* [room+ILL NEG.3SG run+PST.PRTC little-boy+PAR] 'No little boy ran into the room' are acceptable sentences. If, however, their directional locatives were replaced by static ones (*pihan yllä* 'above the yard', *kaivanno+ssa* 'in[side] the excavation' and *huonee+ssa* 'in[side] the room'), the sentences would not be acceptable.

One possible reason for these differences in acceptability can be found by looking at the general conditions of negation outside the category of existentials. It is a well-known fact that the scope of negation normally includes only part of the information represented in the sentence; the more complex the sentence is, the more material remains outside the scope of negation (cf. *John did not eat ~ John did not eat fish ~ John did not eat fish in Elmer's restaurant* [or: — *fish in Elmer's restaurant*] ~ *John did not eat fish in Elmer's restaurant on Monday*). However, another principle is that two elements which together form a tight chunk of information are more likely to fall within the scope of negation than two independent elements which have no such connection. If we now look at the functions of directional vs. static locative modifiers outside the domain of existential sentences, we see that they are different in this respect. A directional modifier together with a predicate verb of motion is usually analyzed as a verb-modifier that indicates either the source or the goal of the motion, whereas a static locative modifier designates a setting within which the whole event takes place. Thus, if the modifier is directional, then the scope of negation normally includes both the verb and the modifier – or, in semantic terms, it denies the motion designated by the verb, and consequently also the possibility of that motion having a starting point or a goal (i.e., locations cannot be starting points or goals unless there is motion). On the other hand, a static setting may contain the referent of the subject even though a particular activity of the subject is denied. For instance, in the sentence *John did not run in the park* the locative element *in the park* can be understood either in the directional sense, indicating a goal ('into the park') or in the static sense, indicating a setting ('inside the park'). In the directional reading negation covers both the particular activity and the locative relationship between the subject and the location, whereas in the static reading the locative relationship may remain outside the scope of negation ('John was in the park but did not run').

As regards existential sentences, we can now formulate the hypothesis that the partitive of negation can only be used if the corresponding non-existential sentence, when negated, places both the verb and the locative modifier within the scope of negation which shows that these two elements together set up a chunk of information. Otherwise the partitive of pure negation cannot be used. The same principle explains the differences observed with static modifiers which can also be either setting adverbials or verb-modifiers. It would appear that the "prototypical existential verbs" (listed above) are also verbs that take static locative modifiers. Thus, again, we can confine the use of the negative partitive to cases where both the activity and the locative relationship would be denied simultaneously in the corresponding non-existential sentence. The partitive thus reflects the interpretation that the negation is clausal and all-embracing.